

BIBLIOTEC A

Informacions

Publicació del Servei de Biblioteques de la UAB. Núm. 27. Desembre de 2003

Hi trobareu

- 3** Novetats a la Biblioteca Digital de Catalunya
- 6** UABpubD en creixement
- 8** La construcció de dues plantes subterrànies de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General solucionarà l'actual problema d'emmagatzematge de documents
- 11** La Biblioteca de Medicina: cinc biblioteques a les unitats docents
- 14** Les biblioteques abans de l'automatització
- 15** Tecnologia wireless a la Biblioteca Universitària de Sabadell
- 19** Novetats al fons antiquària de la UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Servei de Biblioteques

El Servei de Biblioteques obté el Certificat de Qualitat del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport

El 14 d'octubre es va publicar una resolució de la Direcció General d'Universitats per la qual es concedeixen certificats de qualitat als serveis de biblioteca de les universitats.

L'avaluació de les candidatures per a l'obtenció del certificat de qualitat l'ha portat a terme l'Agència Nacional d'Avaluació de Qualitat i Acreditació (ANECA).

El procés d'avaluació ha estat molt aprofundit i ha tingut en compte aspectes com:

- el grau d'integració de la biblioteca en la seva institució
- el nivell de relació de la biblioteca amb els seus usuaris
- el nivell organitzatiu i de gestió de la biblioteca
- la capacitat i formació del personal que treballa a la biblioteca
- els recursos financers, bibliogràfics i els espais físics dedicats a la biblioteca
- els resultats: nombre d'usuaris, préstecs, cursos de formació d'usuaris, consultes en sala i consultes als recursos electrònics, etc.
- el grau de satisfacció dels usuaris
- el grau d'acompliment dels plans de millora a partir d'avaluacions anteriors
- el nivell de participació activa de la biblioteca en projectes de cooperació i d'integració en la innovació docent

BIBLIOTEC InforMacionsA

Publicació del Servei de Biblioteques
de la Universitat Autònoma de Barcelona

Núm. 27
Desembre de 2003

Dipòsit legal: B-6.440-91
ISSN: 1130-9318

Han coordinat aquest número

Vicenç Allué
Mercè Bausili
Núria Balagué
Joan Gómez Escofet
Montserrat Mallorquí

Disseny

Montserrat Benito
Jaume Brey

Edició i impressió

Servei de Publicacions
de la Universitat Autònoma de Barcelona
08193 Bellaterra
(Barcelona)

Adreça

Biblioteca Informacions
Servei de Biblioteques
Universitat Autònoma de Barcelona

Edifici N
08193 Bellaterra (Spain)
Tel.: 93 581 10 15
Fax: 93 581 32 19
A/e: nuria.balague@uab.es

BIBLIOTEC A INFORMACIONS
pot ser obtingut en format electrònic
(Acrobat) al web de la UAB:

<http://www.bib.uab.es/bib-inf/bib-inf.htm>

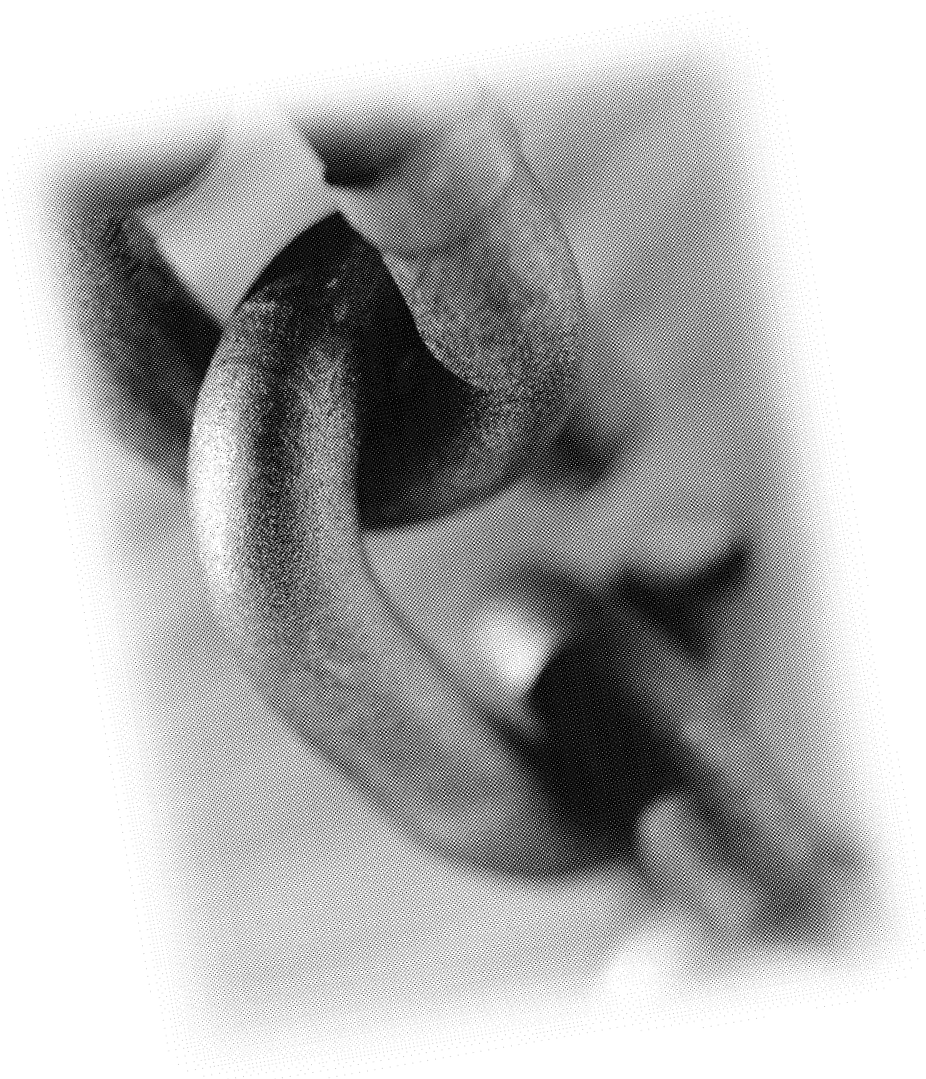
Els articles signats són responsabilitat dels autors
i no representen necessàriament l'opinió
de BIBLIOTEC A INFORMACIONS.

Cal remarcar que, de totes les sol·licituds presentades a aquesta convocatòria, únicament han superat la certificació set serveis de biblioteques de totes les universitats públiques i privades de tot l'Estat espanyol. Es tracta de les biblioteques de les universitats següents:

- Universidad Carlos III de Madrid
- Universidad de La Rioja
- Universitat Autònoma de Barcelona
- Universitat de Barcelona
- Universitat de Lleida
- Universitat Politècnica de Catalunya
- Universitat Pompeu Fabra

Aquest certificat és un reconeixement a la qualitat del Servei de Biblioteques de la UAB, que, recordem-ho, és des de l'any 2000 l'únic servei de biblioteca universitària espanyol que disposa de la certificació de qualitat ISO 9001.

L'obtenció del Certificat de Qualitat de la Direcció General d'Universitats permet, d'altra banda, sol·licitar subvencions per a projectes de millora del servei.

Biblioteca Digital

Novetats a la Biblioteca Digital de Catalunya

Des que el 1998 es va començar la Biblioteca Digital de Catalunya (BDC) com un capítol més de la cooperació bibliotecària en el marc del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, ha anat augmentant en contingut de manera exponencial.

Durant l'any 2003 s'ha incrementat el conjunt de recursos que inclou cadascun dels apartats de la BDC: bases de dades, revistes electròniques i llibres electrònics.

Revistes electròniques: ScienceDirect d'Elsevier

<http://www.sciencedirect.com/science/journals>

Des del mes de juliol hi ha accés als 1700 títols de revistes electròniques de l'editorial Elsevier. La plataforma ScienceDirect inclou també els títols d'Academic Press, Hartcourt Health Science i la base de dades Medline.

La cobertura temàtica d'aquest paquet és multidisciplinària, tot i que està principalment orientada a medicina, ciència i tecnologia. L'accés és per a un nombre d'usuaris simultanis il·limitats que es connectin a través de la xarxa UAB, i la interfície de consulta permet accedir als títols alfabèticament, agrupats per vint grans àrees del coneixement o bé fer cerques per contingut. Altres prestacions de la plataforma són els serveis d'alerta i la personalització de la interfície.

Pel que fa a la consulta retrospectiva dels fons, és de quatre anys per als títols nous d'Elsevier i de HarcourtHealth Science; des de 1995, per als títols que la UAB ja tenia subscrits amb anterioritat a través de Decomate, i des del 1996, per als títols d'Academic Press.

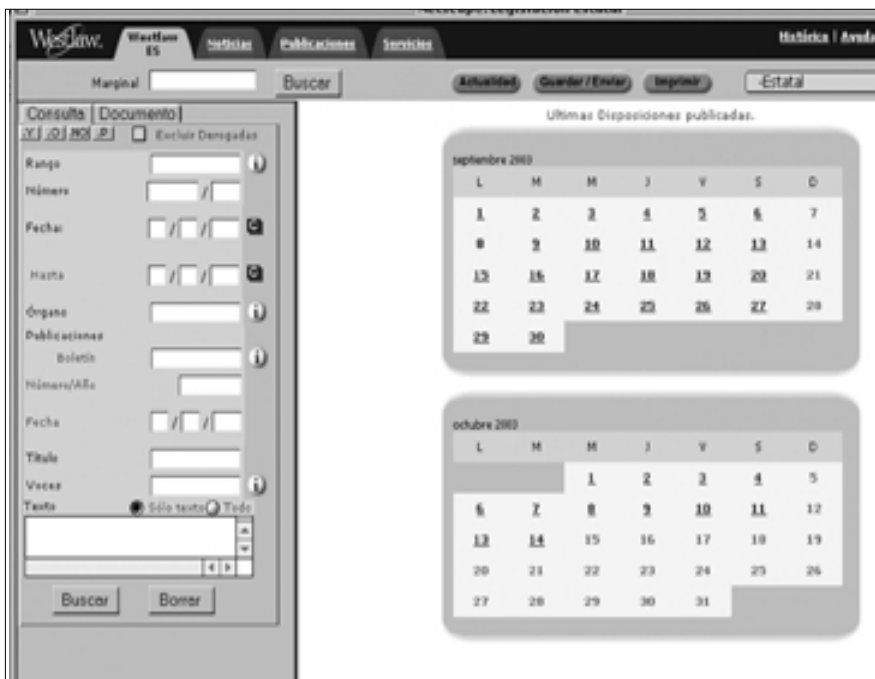
Aquesta nova contractació suposa un augment del fons de revistes electròniques de la UAB de prop de 1300 títols. Els estudis estadístics que es fan arreu sobre l'ús d'aquests grans paquets de revistes demostren que prop del 50 % dels articles que els usuaris descarreguen pertanyen a revistes que la Universitat no tenia subscrites amb anterioritat, amb la qual cosa l'ús que es preveu que es faci d'aquests nous fons és molt elevat.

Les perspectives per al 2004 són de creixement de fons, ja que el CBUC està estudiant les opcions de subscriure nous paquets.

Bases de dades: Westlaw ES Aranzadi i Personatges universitaris

En l'apartat de bases de dades, les novetats són el servei Westlaw ES d'Aranzadi i la base de dades Personatges universitaris.

Westlaw ES és el servei jurídic en línia d'Aranzadi, fruit de l'aplicació de la plataforma web d'interrogació de l'empresa Thomson Corporation al contingut de les bases de dades i publicacions de l'editorial Aranzadi.

L'adreça de consulta és <http://www.westlaw.es/indexNet.html>

El contingut de la base de dades s'actualitza diàriament i inclou:

- La legislació espanyola referencial des de 1930 i a text complet des de 1978
- Els textos de la legislació espanyola bàsica consolidada des de 1998
- Les iniciatives legislatives promogudes pel Congrés dels Diputats en la legislatura present
- La legislació de les comunitats autònomes referencial des de 1978 i a text complet des de 1992
- La legislació europea des de 1952 i els actes preparatoris des de 2001
- La jurisprudència del Tribunal Suprem des de 1979
- La jurisprudència del Tribunal Constitucional des de 1981
- La jurisprudència dels tribunals superiors de Justícia, les audiències provincials i l'Audiència Nacional a partir de 1992
- Una selecció de les sentències dels jutjats de primera instància
- La jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans i del Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees
- Les resolucions de la Direcció General de Registres i del Notariat, Tribunal de Defensa de la Competència, Tribunal Econòmicoadministratiu Central, Tribunal Central del Treball...
- Les resolucions de la Direcció General de Tributs des de 1998
- Els convenis col·lectius publicats al BOE, als butlletins oficials autonòmics o als butlletins oficials de la província

- Articles doctrinals i més de 23.000 referències bibliogràfiques

També es poden consultar per àrees temàtiques les novetats en informació i les notícies d'interès jurídic, de manera que Westlaw ES és una eina bàsica de consulta per a qualsevol professional del món del dret.

Personatges universitaris

<http://www.bib.-ub.es/www7/arkiu/portda.htm>

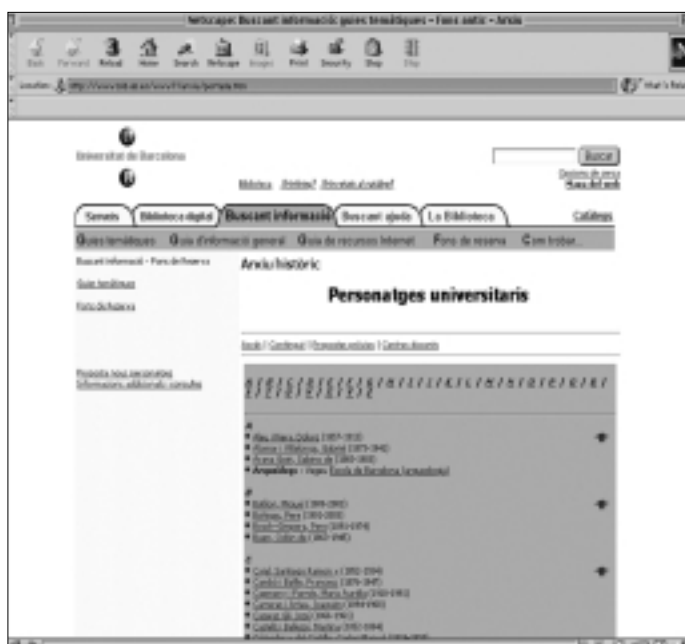
és una base de dades biogràfica que elabora la Universitat de Barcelona (UB) i que permet consultar la vida i l'obra d'una cinquantena de personatges públics que en algun moment de la seva trajectòria han estat vinculats a la UB.

De cadascun d'ells «inclou l'enumeració dels documents de l'expedient personal i altres textos pertinents conservats a l'arxiu històric

de la Universitat, publicacions que hi ha a la biblioteca, tant de l'obra com l'aparell crític, altres materials de la Universitat i d'altres centres, enllaços a pàgines informatives i cerques sobre tots els llibres editats segons ISBN, tesis doctorals i, en alguns casos, notícies d'articles de revista».

La consulta és principalment alfabètica i també pels càrrecs institucionals que han ocupat o ocupen bona part d'aquests personatges (rectors, degans, doctors *honoris causa*...).

A banda d'aquestes ampliacions de la BDC i també en aquest apartat, s'ha cancel·lat l'accés a Inside, base de dades de la British Library, que fins fa poc era d'accés gratuït i que actualment és de pagament.

Llibres electrònics: Harrison's Online

La novetat en llibres electrònics ha estat la subscripció de l'accés al manual de medicina interna Harrison's Online, publicat per McGraw-Hill. L'adreça d'accés és: <http://harrisons.accessmedicine.com>

Dividit en quinze grans capítols, el manual inclou il·lustracions i biografies d'especialistes de les diferents branques de la medicina. Cal destacar que des de la pàgina principal d'accés al manual es poden consultar també les actualitzacions que es van afegint als textos originals, proves clíniques que s'han fet relacionades amb el contingut de l'obra, un test que permet avaluar els coneixements de l'usuari de medicina interna i enllaços a organitzacions, bases de dades, literatura i altres, relacionats amb la matèria.

Es pot accedir al contingut del manual seqüencialment o bé a partir d'una cerca per conceptes.

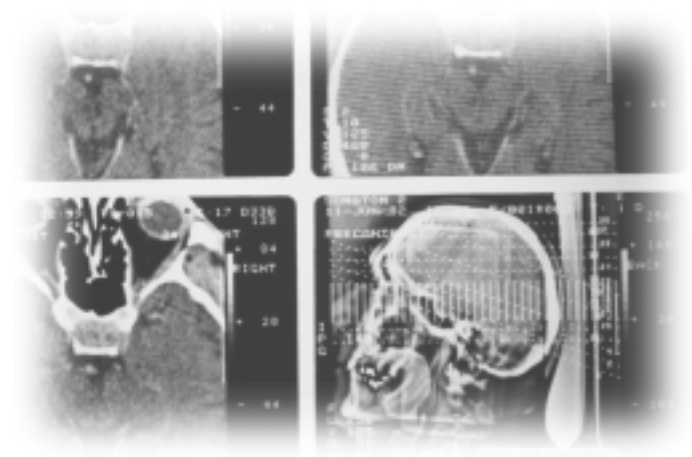
Table of contents

List of Contributors

Preface

Parts

- 1: Introduction to Clinical Medicine
- 2: Cardinal Manifestations and Presentation of Diseases
- 3: Genetics and Disease
- 4: Clinical Pharmacology
- 5: Nutrition
- 6: Oncology and Hematology
- 7: Infectious Diseases
- 8: Disorders of the Cardiovascular System
- 9: Disorders of the Respiratory System
- 10: Disorders of the Kidney and Urinary Tract
- 11: Disorders of the Gastrointestinal System
- 12: Disorders of the Immune System, Connective Tissue, and Joints
- 13: Endocrinology and Metabolism
- 14: Neurologic Disorders
- 15: Environmental and Occupational Hazards

Color Atlases

Appendix

- A: Laboratory Values of Clinical Importance
- B: Instructions for Collection and Transport of Specimens for Culture

Biographies

També en l'apartat de llibres electrònics s'ha anat augmentant el nombre de llibres subscrits a Safari, fins a arribar als 650 que hi ha actualment, i per al 2004 ja s'està estudiant la possibilitat d'ampliar el nombre d'usuaris simultanis que tinguin accés a aquests llibres, ja que la consulta que se'n fa ha crescut considerablement.

Totes aquestes novetats fan que el contingut de la Biblioteca Digital de Catalunya sigui a l'actualitat de més de 4500 títols de revistes electròniques d'una dotzena d'editors diferents, de 26 bases de dades i de prop de 650 llibres electrònics.

UABpubD en creixement

<http://www.bib.uab.es/pub/>

A finals de l'any 2000, el Servei de Biblioteques va començar a recollir i difondre les publicacions de la UAB en format electrònic. Una de les funcions del Servei és organitzar el fons local, en el qual s'inclouen, evidentment, les publicacions de la Universitat.

UABpubD: Biblioteca de Publicacions Digitals de la UAB s'estén cada vegada més pel campus incorporant les publicacions amb més tradició. Ja hi podeu trobar:

- *Catalan Journal of Linguistics*, publicada pel Grup de Gramàtica Teòrica del Departament de Filologia Catalana de la UAB i l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Disponible en lliure accés des del primer volum, del 2002.

Es tracta de la continuació de *Catalan Working Papers on Linguistics*, que s'ha deixat de publicar.

- *Enseñanza de las Ciencias*, publicada per l'ICE de la UAB i el Vicerectorat d'Investigació de la Universitat de València. En aquest cas, seguint les condicions de l'equip de redacció i de l'editor, no es troba en lliure accés l'últim any disponible. És un punt de referència bàsic per als professionals de l'ensenyament de matemàtiques i ciències experimentals.

UABpubD va començar recollint, majoritàriament, les publicacions en paper que disposaven d'un format electrònic alternatiu, però

cada vegada més trobem publicacions que apareixen únicament en aquest format. Aquest any, per exemple, disposem, com a noves entrades, de dues revistes i dos butlletins d'aquest tipus:

- *Athenea Digital*, publicada pel Departament de Psicologia de la Salut i de Psicologia Social. Promou la reflexió interdisciplinària en les ciències humanes i socials. Disponible des del 2001 (número 0).
- *Tradumàtica*, publicada pel Departament de Traducció i d'Interpretació, amb lliure accés des del número 0 del 2001. Canal de divulgació de l'aplicació de les tecnologies de la informació i les comunicacions a la traducció.
- *L'Enllaç*, la revista del Servei d'Informàtica, mitjà de difusió d'aquest servei i també de les novetats que van apareixent en aquest àmbit. Disponible des del primer número, de l'abril de 1998.
- *Córrer la Veu*, butlletí del Servei de Biblioteques que va néixer com un mitjà de comunicació intern per al personal d'aquest servei, però que recentment s'ha obert a tota la comunitat universitària. El butlletí es difonia a través d'una llista de distribució i hi trobareu tots els missatges des del dia 1 de desembre de 1996.

De biblioteccis

Cap a la consolidació del Servei d'Àudio i Vídeo Digital de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

La Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General ha portat a terme la primera fase de la implantació del Servei d'Àudio i Vídeo Digital durant el curs 2002-2003.

Aquest servei, que té com a objectiu consolidar-se com una eina de suport a la docència de la Facultat de Ciències de la Comunicació, ha possibilitat, durant aquest període, la consulta dels documents següents: els materials audiovisuals preparats pel professorat per a les assignatures de pràctiques, una exhaustiva col·lecció d'efectes sonors professionals, i les creacions audiovisuals que han portat a terme els alumnes en els diferents tallers i activitats en el marc dels seus estudis.

S'han reservat onze ordinadors de la Mediateca per tal que els usuaris puguin consultar, a través de xarxa informàtica de la UAB, documents digitalitzats sense necessitat d'haver-los de descarregar prèviament al disc dur de l'ordinador. Aquest sistema facilita la consulta, ja que permet que un mateix document el puguin visualitzar simultàniament diferents usuaris, garanteix l'autonomia i el control del document i ofereix rapidesa.

Les 7814 peticions d'arxius rebudes durant el curs 2002-2003 i les catorze demostracions fetes pel Servei, tant a col·lectius de la UAB com a universitats externes, fan pensar que el Servei ha suscitat interès i ha tingut una bona acollida, i que, probablement, farà que cobri importància i es consolidi en el futur.

La segona fase, prevista per al curs 2003-2004, inclou una ampliació dels punts de consulta en aules de docència i estudis de ràdio de la Facultat, com també seminaris amb estudis de tercer cicle. Atès que el nombre de llicències per a la consulta és limitat, es definiran diferents usuaris amb diferents privilegis en els ordinadors de consulta per tal de garantir l'accés al document a qui realment el necessita.

Pel que fa als continguts, s'ampliaran amb noves digitalitzacions, fruit de les relacions que ja han iniciat la Biblioteca i la Facultat amb entitats externes per tal d'obtenir les llicències, tràmit ineludible per a les digitalitzacions de les seves produccions i la posterior consulta a través del servidor. Això permetrà enriquir considerablement els fons de publicitat

i de ràdio i televisió consultable per aquest sistema. A més a més, tot el material audiovisual dipositat temporalment a la Biblioteca per donar suport a les assignatures de pràctiques es digitalitzarà, i la consulta es farà a través dels ordinadors de vídeo digital. També està previst reestructurar la pàgina web que donarà accés a tota aquesta documentació. Finalment, s'està portant a terme una campanya informativa per als diferents sectors de professorat de la Facultat de Ciències de la Comunicació, per tal d'informar-los de l'evolució del Servei i treballar en accions comunes encaminades a l'ús i la difusió del Servei entre els diferents usuaris de la Facultat.

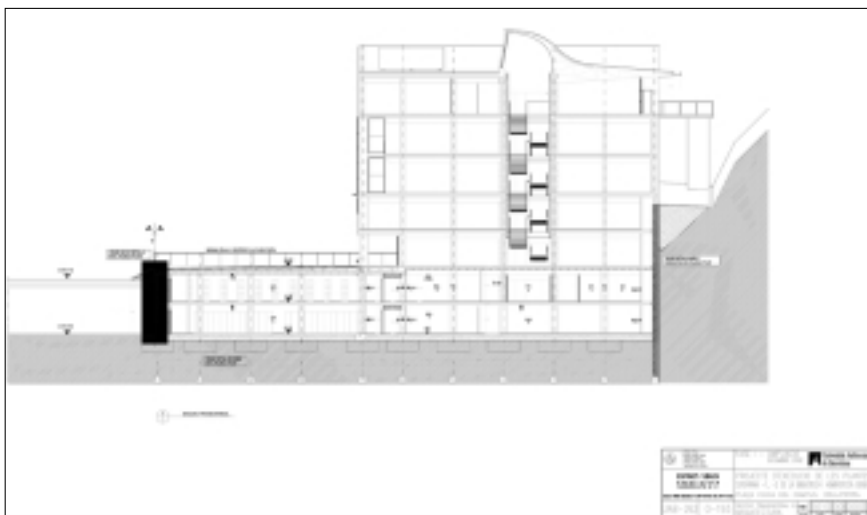
Més endavant, hi haurà una tercera fase que s'encaminarà a obrir part del Servei a punts externs a la Facultat i de fora de la UAB. Això comportarà necessàriament digitalitzacions paral·leles d'un mateix document pensades per a les diferents audiències que hi podran accedir. En aquesta fase, el Servei es podria convertir en una potent eina de màrqueting de la mateixa Biblioteca i de les produccions de la Facultat i la UAB per donar-se a conèixer, a través d'imatges en moviment, a tot el món.

Si voleu veure una petita demostració del Servei, podeu accedir a un vídeo de presentació de la UAB obert a tothom, a l'adreça: <http://www.bib.uab.es/comunica/viddig.htm>

Carme Besson

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

La construcció de dues plantes subterrànies de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General solucionarà l'actual problema d'emmagatzematge de documents

Des del mes d'abril de 2002, la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General està ubicada a l'edifici de la plaça Cívica. En aquests moments, l'edifici consta de cinc plantes destinades bàsicament a donar serveis als usuaris, però està previst que aquesta tardor comenci la construcció de dues plantes subterrànies. El temps estimat de duració de l'obra és de catorze mesos, de manera que, si les obres comencessin en les dates previstes, podrien finalitzar a principis del 2005.

Cada planta subterrània tindrà una superfície de 2292,8 metres quadrats, el doble de les plantes actuals, i el motiu és que la meitat d'aquestes dues plantes quedarà per sota de la plaça Cívica. Aquests metres se sumaran als 5700 metres quadrats de les cinc plantes actuals, amb un total de 10.285 metres quadrats construïts.

La funció principal d'ambdues plantes serà emmagatzemar els documents històrics. Una vegada estiguin totalment equipats, els dipòsits podran tenir fins a 7000 metres lineals de prestatgeries. Per la gran quantitat de documents en paper que caldrà emmagatzemar, els dipòsits estaran dividits en compartiments que compleixin totes les mesures de seguretat antiincendis que marca la legislació actual.

Com que la topografia del terreny on s'ha de construir presenta alguns inconvenients per ubicar-hi dipòsits de documents, per la humitat que s'hi pot generar, i per tal d'assegurar tant com sigui possible que la conservació dels documents sigui correcta, es va encarregar un estudi a un grup d'experts en temes de conservació de documents perquè valorés si el projecte tenia totes les mesures necessàries per acomplir la seva funció. L'informe dels experts ha aportat millores al projecte amb propostes d'utilització d'un altre tipus de materials constructius, l'ampliació i la millora de la climatització i ventilació previstes.

La construcció d'aquestes dues plantes permetrà recollir en un sol espai d'emmagatzematge el material documental, uns

5200 metres lineals de prestatgeries, que actualment la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General té dispers per altres edificis del campus: la Facultat de Ciències de la Comunicació, el Rectorat, la Biblioteca d'Humanitats i la Biblioteca de Ciències Socials; però també s'ha previst que una part d'aquestes plantes es destini a donar nous serveis als usuaris.

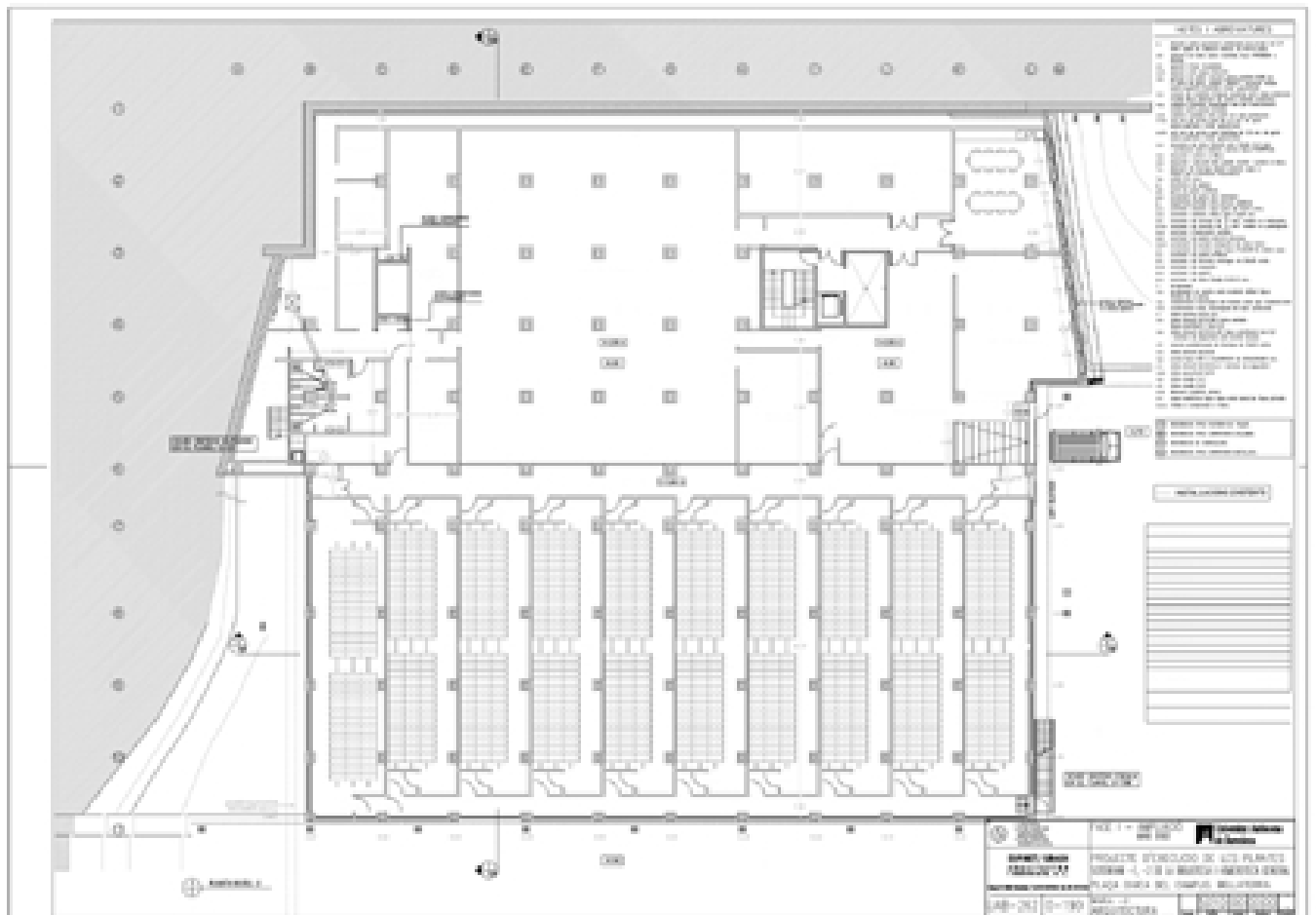
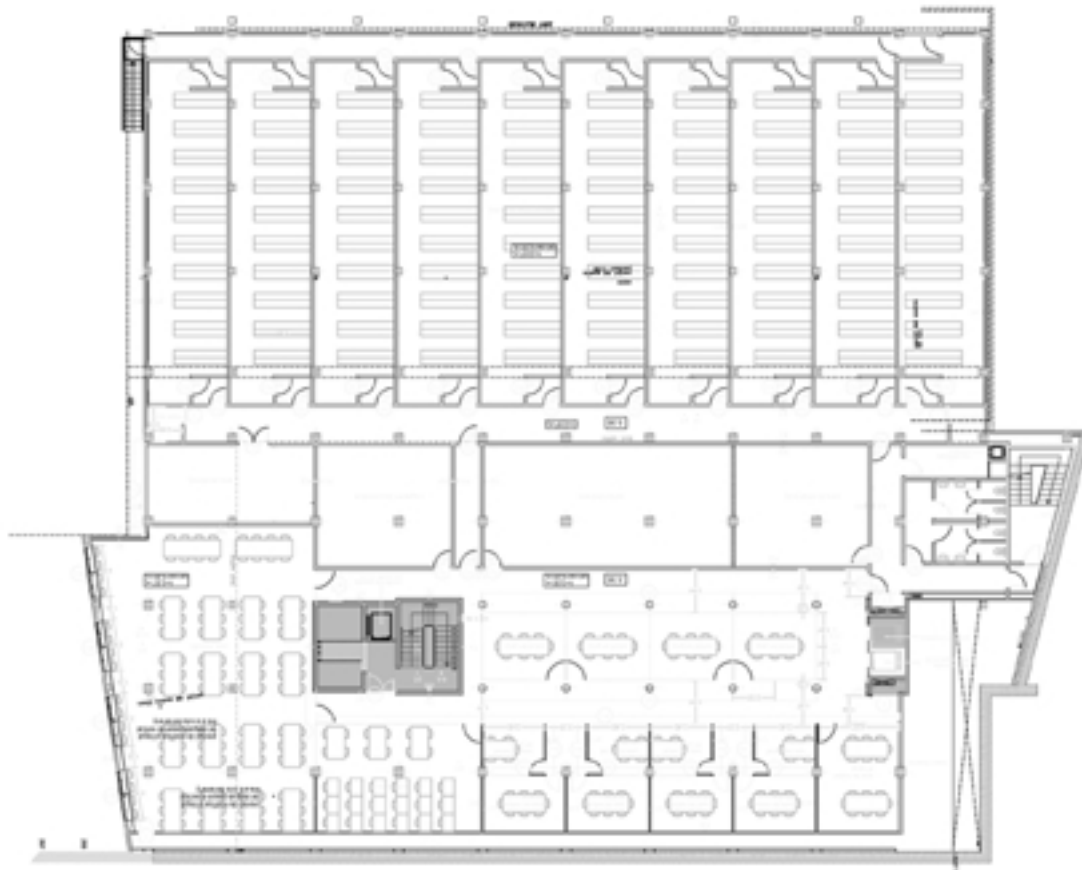
La planta -1 tindrà dues zones ben diferenciades. Una zona d'ús per als usuaris i una zona d'ús intern. A la zona destinada als usuaris hi haurà: una sala d'estudis amb una capacitat aproximada de 120 places; 13 cabines de treball per a grups de diferent grandària: 1 cabina amb capacitat fins a 12 persones, 8 cabines per a 6 persones, 4 cabines per a 4 persones i també una sala de formació.

La zona destinada a ús intern serà majoritàriament un espai de dipòsits de documents de petit format, perquè el pes que pot suportar el terra d'aquesta planta només permet col·locar-hi prestatgeries. Un d'aquests dipòsits tindrà unes mesures especials en relació amb el control ambiental, atès que haurà d'albergar els documents de reserva de la UAB.

La planta -2 tindrà un ús exclusivament intern, però, per les seves diferents funcions, estarà dividida clarament en dues zones diferenciades. Un espai de dipòsits de documents, on hi haurà armaris de compactes, perquè els documents de gran format es posaran en aquesta planta inferior, bàsicament, la important col·lecció de diaris i revistes de l'Hemeroteca. L'altre espai es destinarà a l'entrada, la recepció i la distribució de material de l'edifici, una sala per preparar i rebre els documents d'enquadrernació, un magatzem per a mobiliari i un altre per al material de manteniment.

En aquesta planta també s'ubicaran els diferents espais destinats al manteniment de les instal·lacions pròpies de l'edifici i una zona de vestuaris per al personal.

Planta -1

Planta -2

Renovació i ampliació del sistema d'accés a les bases de dades científiques

El mes d'octubre es va inaugurar un nou servidor de bases de dades científiques que substitueix l'antic de la xarxa de CD-ROM. Amb aquest canvi, s'aconsegueix que sigui possible accedir a aquestes bases de dades des de qualsevol ordinador connectat a la xarxa UAB i no únicament des dels que estan integrats en el Servei 2002, com passava fins ara. És imprescindible, tanmateix, la instal·lació d'un programa client en el propi ordinador. CITRIX és l'empresa que comercialitza el sistema MetaFrame en què es basa el nou sistema d'accés.

També s'han canviat les pàgines web d'accés a bases de dades científiques, que ara inclouen tots els títols disponibles in-

dependentment del seu format i del suport i de la localització on es trobin. Les llistes s'extreuen automàticament de la informació disponible en el catàleg i es mantenen actualitzades permanentment pel treball col·lectiu de totes les biblioteques UAB. Hi ha opcions de cerca alfabètica per títol, per matèries i per via d'accés.

Totes les informacions es troben a:

<http://www.bib.uab.es/cdrom/index.html>

Núria Gallart
Unitat Tècnica i de Projectes

Darrers donatius destacats arribats a les biblioteques de la UAB

La UAB pot, gràcies als donatius, anar omplint buits en les seves col·leccions i augmentar el seu patrimoni bibliogràfic. Les procedències són diverses, però majoritàriament provenen dels professors de la mateixa UAB o dels contactes que ells estableixen. També hi ha entitats que ofereixen les seves publicacions, algunes de les quals ja es reben des de fa temps.

A continuació presentem una concisa recopilació dels darrers donatius rebuts:

Biblioteca de Ciències Socials

- S'ha rebut una part de la biblioteca de l'economista Joan Sardà Dexeus (1910-1995), una part de la qual són publicacions periòdiques per completar la col·lecció.

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

- Donatiu de Jordi Garriga: 154 llibres de publicitat i comunicació.

Biblioteca d'Humanitats

- Des de l'any passat es rep en diferents trameses la biblioteca de l'Institut Francès, que, un cop hagi arribat tota, incrementarà el fons en uns deu mil volums.
- S'ha rebut la biblioteca d'Amadeu Soberanas i Lleó, que encara s'està triant i catalogant, i que constarà d'uns cinc mil volums.
- S'ha rebut un donatiu de Miquel Barceló d'història en general, que s'està triant i catalogant i que constarà d'uns tres-cents volums.
- S'ha rebut un donatiu del Ministeri de Afers Exteriors de traduccions de literatura espanyola a altres llengües.
- Donatiu d'Eva Sas de 1137 volums de psicologia (psicoanàlisi).
- Donatiu de Fernando Valls de 300 volums de novel·lats literàries d'editorials nacionals.
- Donatiu de Ramon Moreno de 192 volums de literatura en general.

La Biblioteca de Medicina: cinc biblioteques a les unitats docents

La Facultat de Medicina

La Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona, que es va inaugurar l'any 1968 a l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau, consta de cinc unitats docents: una localitzada al campus de Bellaterra i les altres quatre a l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau, als Hospitals de la Vall d'Hebron, a l'Hospital del Mar i a l'Hospital Universitari «Germans Trias i Pujol». L'ensenyament dels dos primers cursos de la llicenciatura és duu a terme a la unitat docent de Bellaterra, i la formació clínica té lloc a les unitats docents hospitalàries a partir del tercer curs, en estret contacte amb els pacients. A més a més dels estudis de llicenciatura, s'imparteixen a la Facultat de Medicina els de doctorat i de formació continuada.

La Biblioteca de Medicina

La creació de la Biblioteca de Medicina és paral·lela a la creació de les diferents unitats docents de la Facultat de Medicina, ja que cada unitat docent es va dotar de biblioteca. Així, ens trobem a l'actualitat amb una biblioteca a la Facultat de Medicina –la de Bellaterra–, que dirigeix i coordina la resta, i tres biblioteques mixtes, la de l'Hospital del Mar i la de l'Hospital Universitari «Germans Trias i Pujol», fruit de convenis entre la UAB i els hospitals, i la Biblioteca de Medicina i Infermeria de la Vall d'Hebron. El model de biblioteca canvia a l'Hospital i a la Unitat Docent de Sant Pau, ja que la Fundació Biblioteca Josep Laporte és qui dona externament els serveis bibliotecaris a les dues institucions.

Com es pot desprendre de la complexitat dels centres als quals ha de donar servei, la tipologia d'usuaris de les biblioteques que conformen la Biblioteca de Medicina és molt variada, ja que combina estudiants de medicina i d'infermeria, docents i investigadors, i un ampli ventall de professionals de les ciències de la salut dels hospitals.

Millores a les biblioteques de les unitats docents hospitalàries

Infraestructura informàtica i de comunicacions

Durant aquests dos últims anys, les biblioteques de les unitats docents s'han posat al mateix nivell que les de Bellaterra quant a la incorporació de les noves tecnologies de la informació i de les comunicacions. Han passat de tenir accés només al catàleg i el préstec informatitzats, a tenir tots els serveis integrats i poder ac-

cedir als mateixos serveis electrònics des de qualsevol biblioteca.

Cada unitat docent partia de situacions diferents. A la Unitat Docent de Sant Pau es va signar, el juliol de 2002, un acord multilateral entre l'Hospital, la Casa de Convalescència (Fundació UAB) i la UAB, per passar de tenir una línia compartida de 2 Mb a una línia compartida de 34 Mb.

La Unitat Docent de l'Institut Català de la Salut (ICS) als Hospitals de la Vall d'Hebron disposava d'una línia de 128 Kb punt a punt amb la UAB. A principis de l'any 2002, es va aconseguir canviar aquesta línia de 128 Kb per una línia de 2 Mb a través del CESCA. No obstant això, per poder arribar a estar integrat dins la xarxa de la UAB, encara era necessària una amplada de banda més gran. Per això, el primer semestre de 2003, es va signar un acord amb els Hospitals de la Vall d'Hebron per substituir les actuals línies de 2 Mb que tenen els Hospitals i la Unitat Docent per una de conjunta de 34 Mb. Aquesta connexió es fa a través del CESCA.

La Unitat Docent de l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària (UDIMAS), l'Hospital del Mar, està connectada per l'Institut Municipal d'Investigacions Mèdiques (IMIM). Aquest institut disposa d'una connexió amb el CESCA de 34 Mb. Els usuaris que hi ha en aquesta unitat docent també poden accedir als mateixos serveis que al campus.

L'altra unitat docent de l'ICS, l'Hospital Universitari «Germans Trias i Pujol», disposava, des del juny de 2001, d'una connexió amb el campus de 2 Mb, però l'any 2002 es va fer el mateix tipus d'acord que amb els Hospitals de la Vall d'Hebron per tal d'aconseguir la línia conjunta de 34 Mb.

Tot això ha fet que el que abans era una facultat de Medicina molt disgregada funcioni com una sola entitat. El mateix ha passat amb les seves biblioteques, que, a banda les particularitats d'infraestructura i de fons documentals en paper de cadascuna, poden donar els mateixos serveis que qualsevol biblioteca del campus des dels locals de la mateixa biblioteca, i els serveis de biblioteca digital des dels ordinadors de la Unitat Docent.

També, per un acord amb la Fundació Biblioteca Josep Laporte, els nostres estudiants, professors i investigadors de la Unitat Docent i de l'Hospital de Sant Pau poden accedir als mateixos serveis digitals des dels ordinadors de la seva biblioteca presencial.

A aquestes millores, hem d'afegir-hi el servei de xarxes privades virtuals (VPN), que el Servei d'Informàtica ofereix des del juliol, dirigit a totes les persones que accedeixen remotament a la UAB per mòdem, ADSL o altres tecnologies similars amb adreces externes, i que els permet treballar com a usuaris de la UAB tot i accedir-hi des de fora de la xarxa de la Universitat. (Els requisits i els detalls de connexió es troben al web del Servei d'Informàtica, a l'adreça: <http://si.uab.es/si/upn/>).

Nous serveis

Les biblioteques de les unitats docents, igual que la resta de biblioteques de la UAB, disposen d'una carta de serveis on se n'explicita l'oferta.

És sobretot en la facilitat d'accés als serveis de la Biblioteca Digital de la UAB (Fons Digital i Informació Electrònica) on s'ha de valorar aquesta millora:

- Biblioteca Digital de Catalunya
- Biblioteca Josep Laporte
- Recursos Internet
- Bases de dades científiques
- Decomate
- Revistes digitals
- Sumaris electrònics de revistes
- TDX (tesis doctorals en xarxa)
- Publicacions digitals de la UAB

També, a partir del gener de l'any 2003, s'ha posat en marxa el Servei de Formació d'Usuaris, que consisteix en un programa de cursos amb un ampli calendari que es desenvolupa al llarg de l'any, amb la finalitat que els estudiants, professors, metges i investigadors puguin adquirir les habilitats necessàries per utilitzar les noves tecnologies de la informació, i també per l'interès de la biblioteca a donar a conèixer els nous serveis i fons documentals electrònics de la Biblioteca Digital UAB.

Reptes de futur

A l'actualitat, estem assistint a un canvi en el camp de l'ensenyament universitari, amb la implantació dels nous mitjans tecnològics de suport a la docència i de reforç de tot allò relacionat amb l'aprenentatge. En aquest sentit, la Biblioteca de Medicina en conjunt vol assumir el nou paper que li correspon, dins de la comunitat universitària i hospitalària, i passar de ser només un servei de suport a la docència i a la recerca a ser un servei més actiu de recursos per a l'aprenentatge i la investigació, tal com es proposa a la Declaració de Bolonya i s'esmenta al Pla estratègic 2003-2006 de REBIUN: «Un nou model de biblioteca universitària, concebuda com a part activa i essencial d'un sistema de recursos per a l'aprenentatge i la investigació».

Les cinc biblioteques

Biblioteca de Medicina de Bellaterra

Aquesta biblioteca dona serveis als estudis de primer i segon curs i als de tercer cicle de la Facultat de Medicina. Des d'aquesta biblioteca, situada a l'edifici de la Facultat de Medicina, al campus de Bellaterra, es dirigeix tècnicament i es coordina les altres tres biblioteques. També és responsabilitat

de la direcció d'aquesta biblioteca vetllar perquè la Biblioteca Josep Laporte doni els mateixos serveis i amb qualitat similar als estudiants, professors i investigadors de la Unitat Docent de Sant Pau.

Distribució dels serveis i equipaments

La Biblioteca té dues plantes. A la planta baixa es troben els serveis següents:

- Col·lecció de monografies
- Sala de consulta, amb 204 places
- Taulell de préstec i informació documental
- Ordinadors de consulta al catàleg i altres fons electrònics
- Dipòsit de llibres i de revistes
- Servei de reprografia

A la primera planta hi ha els serveis següents:

- Col·lecció de revistes
- Sala de consulta, amb 57 places. Cabines
- Mediateca
- Taulell d'informació documental

Biblioteca Universitària de Medicina i d'Infermeria de la Vall d'Hebron

En virtut del conveni signat entre la UAB i l'Institut Català de la Salut, aquesta biblioteca dona servei, d'una banda, als estudis de la Llicenciatura de Medicina corresponents als quatre darrers cursos que tenen lloc a la Unitat Docent de la Vall d'Hebron, i als de tercer cicle i postgrau, i d'altra banda, als estudis de la Diplomatura d'Infermeria que imparteix l'Escola Universitària d'Infermeria de la Vall d'Hebron, centre adscrit a la UAB.

Distribució dels serveis i equipaments

La biblioteca està situada a la primera planta de l'edifici del pavelló docent dels Hospitals de la Vall d'Hebron, el qual alberga també la Unitat Docent. Els serveis que ofereix són els següents:

- Sala de consulta amb 150 places
- Àrea d'informació i préstec
- Àrea d'informació electrònica i audiovisual
- Secció de llibres. Obres de referència
- Secció de revistes
- Servei de reprografia

Biblioteca Universitària de l'Hospital del Mar

Aquesta biblioteca dona servei, en virtut del conveni de col·laboració entre la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària (IMAS), als estudis de la llicenciatura de Medicina corresponents als quatre darrers cursos que tenen lloc a la Unitat Docent de l'IMAS –l'Hospital del Mar–, als de tercer cicle i postgrau i al personal dels centres de l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària.

Distribució dels serveis i equipaments

Aquesta biblioteca està situada al recinte de l'Hospital del Mar, als espais reservats per a la Unitat Docent de l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària. Els serveis que ofereix són els següents:

- Taulell d'informació i préstec
- Sala de consulta amb 90 punts. Tres cabines insonoritzades per a treballs en grup
- Secció de llibres i revistes de lliure accés
- Àrea d'informació electrònica i audiovisual
- Servei de reprografia

Biblioteca de l'Hospital Universitari «Germans Trias i Pujol»

En virtut del Conveni de col·laboració entre la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Hospital Universitari «Germans Trias i Pujol», la Biblioteca de l'Hospital dona suport als estudis de la Llicenciatura de Medicina corresponents als quatre darrers cursos que tenen lloc a la Unitat Docent de l'Institut Català de la Salut –Hospital Universitari «Germans Trias i Pujol»–, als estudiants de tercer cicle i postgrau i al personal de l'hospital.

Distribució dels serveis i equipaments

La Biblioteca està situada a l'edifici de l'Hospital General, a la segona planta, i els seus serveis són els següents:

- Ala de consulta amb 62 places
- Àrea d'informació i préstec
- Àrea d'informació electrònica i audiovisual
- Secció de llibres i revistes
- Secció de reprografia

Biblioteca Josep Laporte

La Fundació Biblioteca Josep Laporte, centre de gestió del coneixement en ciències de la salut i de la vida, del patronat de la qual forma part la Universitat Autònoma de Barcelona, dona serveis als membres i als estudis de la Unitat Docent de Sant Pau, en virtut dels acords dels seus estatuts. El fons documental de la Unitat Docent de Sant Pau està integrat en la biblioteca presencial Josep Laporte. La biblioteca està situada a la Casa de Convalescència, dins el recinte de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau, al soterrani.

(Vegeu BIBLIOTECA INFORMACIONS, núm. 23 i 26:

<http://www.-bib.uab.es/pub/bibinf/index.html>)

Sobre l'exposició «El museu de la biblioteca: les biblioteques de la UAB abans de l'automatització»

Al voltant de la festa de Sant Jordi de l'any 2003, la Biblioteca de Ciències Socials es va proposar d'organitzar una exposició recopilant objectes i documents, testimonis del passat de les biblioteques, i específicament de les biblioteques universitàries de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'objectiu és mostrar l'evolució que han experimentat les biblioteques en els seus processos tècnics i en els serveis oferts a través de l'exposició d'una selecció d'aquests testimonis del passat bibliotecari.

La UAB es va crear l'any 1968 i les primeres biblioteques van néixer ja a partir d'aquell moment al mateix ritme de creixement de la Universitat. Al llarg de la seva evolució històrica, dos fets tecnològics bastant recents han estat fonamentals: en primer lloc, l'automatització, i en segon lloc, l'eclosió d'Internet a partir de la dècada dels anys noranta del segle passat. Aquests dos esdeveniments han provocat una revolució en el funcionament intern i en els serveis oferts per les biblioteques. El material recollit per a l'exposició és emprat amb anterioritat a l'automatització, encara que l'ús de part d'aquest ha perdurat fins als nostres dies, però amb un ús més limitat.

Els documents i objectes recopilats s'han agrupat en tres apartats: adquisicions, catalogació i serveis. Els dos primers fan referència a processos tècnics interns, i el darrer, als productes resultants.

Sota l'apartat d'adquisicions es recopilen objectes i documents que fan referència a una sèrie de tasques relacionades amb aquest procés, com ara la comanda de documents, el control pressupostari; però també una sèrie de tasques on s'inicia el procés tècnic intern del document, com ara el control d'arribada de les publicacions periòdiques, el segellat i el registre dels documents adquirits.

Sota l'apartat de catalogació s'inclouen objectes i documents relacionats amb la catalogació manual dels documents anteriors a l'automatització, com ara unes fitxes mecanografiades, o fins i tot manuscrites, i un aparell de ciclostil que servia per fer còpies de les fitxes. I també normatives de referència emprades pels bibliotecaris per portar a terme les tasques tècniques de descripció, catalogació, classificació i indexació del fons documental.

Sota l'apartat de serveis s'inclouen objectes i documents relacionats amb el servei de préstec. Encara que els serveis de les biblioteques universitàries són nombrosos, el de préstec

és un dels fonamentals i és, sens dubte, el que deixa més prova documental, a partir de butlletes, fitxes d'usuari, etc. També hem inclòs dins l'apartat de serveis tota una sèrie de productes documentals vinculats amb la difusió dels diferents serveis oferts per les biblioteques, en forma de fullets impresos i altres documents, com ara la memòria de funcionament del Servei de Biblioteques, publicada anualment des de 1988; els reglaments del Servei, el primer dels quals es va aprovar el novembre de 1989; i la publicació quadrimestral BIBLIOTECA INFORMACIONS, editada des del maig de 1991 amb la finalitat de difondre novetats relatives a les biblioteques de la UAB i al món de les biblioteques i de la documentació en general.

De tots els objectes i documents presentats a l'exposició, se n'han fet fotografies dels més significatius per destinar-les a l'exposició virtual, que es troba disponible a: <http://www.bib.uab.es/socials/bbiblio.htm>, dins l'apartat El museu de la biblioteca. L'exposició virtual d'Internet ens ha permès incorporar informació suplementària a l'exposició real. S'hi ha adjuntat tota una sèrie de documents fotogràfics de les biblioteques de la UAB, obtinguts majoritàriament del fons gràfic de l'Arxiu General de la UAB, que mostren l'evolució dels espais arquitectònics, paral·lela a la dels processos tècnics interns i els serveis.

L'exposició virtual es volia completar amb un recull de recursos sobre el tema de la història de les biblioteques des del punt de vista de l'evolució dels processos tècnics interns. Davant la inexistència de recursos sobre aquesta temàtica, hem optat per triar una sèrie d'eines més generalistes: d'una banda, reculls de recursos sobre biblioteconomia i documentació; una recopilació de bases de dades centrades en aquesta mateixa temàtica, majoritàriament disponibles a Internet de manera gratuïta; i una cerca als fons documentals de la UAB sobre la història de les biblioteques en general.

L'exposició presencial ha tingut una durada fins al 15 de juny de 2003, però actualment una exposició permanent, en versió més reduïda, està instal·lada de manera indefinida en una vitrina a l'entrada de la Planta 0 de la Biblioteca de Ciències Socials.

Tecnologia wireless a la Biblioteca Universitària de Sabadell

Les TIC ens acosten la informació al mateix temps que creen noves necessitats d'accés als seus usuaris. És habitual l'ús dels ordinadors portàtils a les biblioteques, però els seus propietaris segueixen sense tenir la possibilitat d'entrar a la xarxa, descarregar fitxers o consultar el correu electrònic des de la seva pròpia màquina. La tecnologia Wireless permet aquestes operacions i més, i augmenta els serveis que s'ofereixen a l'usuari com també la seva satisfacció. L'accés a la xarxa sense fils que permet Wireless ens oferia l'oportunitat d'endegar un projecte en aquest sentit. La Biblioteca Universitària de Sabadell, per les seves característiques i situació fora del campus de Bellaterra, es convertia en la biblioteca ideal per a la implementació d'un projecte de préstec de targetes Wireless, alhora que s'aprofitava la conjuntura que es donava al campus de Sabadell, seu de les escoles universitàries d'Estudis Empresarials i d'Informàtica, que havien decidit jugar fort per la xarxa sense cables.

Abans de començar l'avantprojecte, es van plantejar dubtes sobre la seguretat que podia oferir aquest tipus d'accés. Per

això es va pensar en la importància de tenir les targetes autoritzades degudament registrades. La col·laboració del personal del SID (Servei d'Informàtica Distribuïda) va ser fonamental per presentar l'avantprojecte amb garanties de seguretat sobre la xarxa de la UAB. I un cop aprovat i després d'un període de proves per fer el projecte viable, el SID va elaborar un protocol per configurar les màquines que accedeixen a aquest servei per primera vegada. La Biblioteca va comprar un punt d'accés, una antena i quatre targetes, que un cop registrades i validades pel personal del SID es deixen en préstec als usuaris amb carnet de la UAB per a ús exclusiu en les instal·lacions de la Biblioteca.

Des del primer moment, la iniciativa ha tingut molt bona acceptació per part dels usuaris. Uns mesos després de la seva implementació, podem assegurar que ja és un servei de la Biblioteca Universitària de Sabadell totalment consolidat.

Àngels Carles

Cap de la Biblioteca Universitària de Sabadell

Pla estratègic del Servei de Biblioteques 2003-2006

El 18 de juliol de 2003, la Comissió d'Investigació de la UAB va aprovar el pla estratègic del Servei de Biblioteques per als pròxims anys. Aquest pla, fruit del treball del personal del Servei, aconsegueix alhora les directrius que ens marca el Pla Director 2002-2006 de la Universitat, i els nous requeriments del sistema de qualitat ISO 9001: 2000. El pla serveix, sobretot, per assenyalar clarament els objectius i les fites estratègiques que el Servei de Biblioteques es compromet a assolir en els pròxims anys.

Els eixos estratègics s'ordenen en set àmbits bàsics: els serveis, la gestió de les col·leccions, la gestió d'infraestructures i equipaments, la qualitat i l'orientació a l'usuari, la gestió dels recursos humans, la comunicació i la captació de recursos. De l'entorn en què se situa aquest pla estratègic en voldríem destacar alguns elements essencials:

1. L'estratègia de les biblioteques és subsidiària dels objectius generals de la Universitat, explicitats en el Pla Director 2002-2006 aprovat al Claustre de 14 de novembre de 2002, al mateix temps que col·labora en l'assoliment d'aquests.
2. El Servei de Biblioteques aposta decididament per la cooperació bibliotecària en el marc del CBUC (Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya), fins al punt que diversos objectius estratègics en depenen.
3. El compromís per proveir serveis d'alta qualitat depèn, necessàriament, d'incrementar substancialment els recursos documentals en suport electrònic, de tal manera que el gruix de la informació científica i tecnològica sigui accessible mitjançant la biblioteca digital, que permet estendre l'accés a tots els membres de la comunitat independentment de la seva ubicació física.
4. L'esforç econòmic i la flexibilitat organitzativa són elements imprescindibles, com també la disponibilitat cap a la millora contínua de totes les persones que treballen al Servei de Biblioteques.

Amb aquest pla, el Servei de Biblioteques assumeix els reptes de l'entorn i està disposat a situar-se, com ja ho ha demostrat en els darrers anys, a l'avantguarda dels canvis.

Podem consultar el text íntegre del pla estratègic del Servei de Biblioteques 2003-2006 a <http://www.bib.uab.es/avaluacio/plaestrat.pdf>

La nova certificació ISO 9001: 2000 del sistema de qualitat del Servei de Biblioteques

El Servei de Biblioteques de la UAB és va certificar per primera vegada amb la norma ISO 9002 el març de 2000. L'evolució de la normativa ISO va fer necessari adequar el sistema de qualitat a la nova norma EN ISO 9001: 2000 Sistemas de Gestión de la Calidad, cosa que es va realitzar al llarg del 2002. La nova certificació per la ISO 9001 s'ha atorgat amb data d'abril de 2003, després de superar amb èxit una auditoria externa.

Punts forts del sistema de qualitat del Servei de Biblioteques

A partir de la realització de l'auditoria de certificació, l'equip auditor va realitzar els comentaris següents sobre el Sistema de Qualitat del Servei de Biblioteques de la UAB:

- Es considera un aspecte molt positiu de l'organització la implicació i el coneixement de les persones del Servei de Biblioteques. Aquesta participació permet assegurar el desenvolupament i la millora del sistema de gestió de qualitat, de manera que es doni millor servei als usuaris de les biblioteques.
- Es vol destacar, lligat a aquesta participació, les reunions periòdiques i el seguiment que es fa de les accions definides en aquestes. Les actes i els registres permeten veure aquest acurat seguiment i conèixer la situació de cadascuna de les accions.
- Es considera un aspecte molt rellevant del sistema de qualitat la documentació que suporta el mateix sistema. La totalitat de la documentació (procediments, instruccions, do-

cumentació de suport...) és molt acurada i defineix de manera clara les sistemàtiques i els mètodes de treball de l'organització. Igualment, i bàsicament per a la documentació de suport, aquesta s'ha generat en molts casos pel consens de les mateixes persones del Servei, la qual cosa ha obligat a consensuar aquests mètodes i ha escollir el millor.

- Cal considerar un aspecte molt positiu l'avaluació realitzada per conèixer la percepció dels clients respecte del Servei de Biblioteques. S'ha de destacar que, malgrat que els resultats públics són generals per al Servei, totes les biblioteques saben els resultats particulars i que aquests es poden fer servir com a punts de millora propis.
- Els indicadors definits dintre del sistema de gestió de la qualitat es consideren un aspecte molt positiu, i alhora permeten conèixer de manera clara la situació del servei en els aspectes bàsics per a la correcta gestió d'aquest.
- Durant l'auditoria, s'ha evidenciat com un aspecte molt positiu la pràctica de confidencialitat i privacitat de les dades dels usuaris.
- En general, es considera un aspecte molt positiu del sistema de gestió de la qualitat l'anàlisi de les dades que es realitza, i en el mateix sentit les accions de millora iniciades i el seu seguiment fins a determinar-ne l'eficàcia. Dintre d'aquest punt, volem destacar l'anàlisi que es fa dels indicadors dels processos.

La certificació s'ha mantingut ininterrompudament des del 2000 i el Servei de Biblioteques de la UAB continua sent l'única biblioteca universitària espanyola que disposa d'aquest certificat de qualitat de reconeixement internacional.

Jubilació de la bibliotecària Núria Pubill

Núria Pubill i Pubill va néixer el 18 d'agost de 1938 a Santiago de Xile. Es va diplomar en Educació a la Facultat de Filosofia i Educació de la Universitat de Xile. Posteriorment també es va diplomar en Biblioteconomia i Documentació per l'Escola de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona.

Es va incorporar a la UAB l'1 de juliol de 1979 com a auxiliar administrativa contractada, amb destinació a la Biblioteca de l'Escola Universitària de Professorat d'EGB «Sant Cugat». L'1 de novembre de 1988 va passar al Servei de Catalogació

de la Biblioteca General com a ajudant d'Arxius i Biblioteques interina, i el 7 de gener de 1991 es va traslladar a la Biblioteca de l'Escola de Mestres «Sant Cugat» de Bellaterra. Va guanyar la plaça d'ajudant d'Arxius i Biblioteques, es va convertir en funcionària de carrera el 10 de maig de 1993 i va ser destinada a la Biblioteca de la Facultat de Ciències Educació. Finalment, i amb motiu de la creació de la Biblioteca d'Humanitats, es va incorporar a la Sala de Revistes l'1 de gener de 1997, on ha treballat fins al moment de la jubilació.

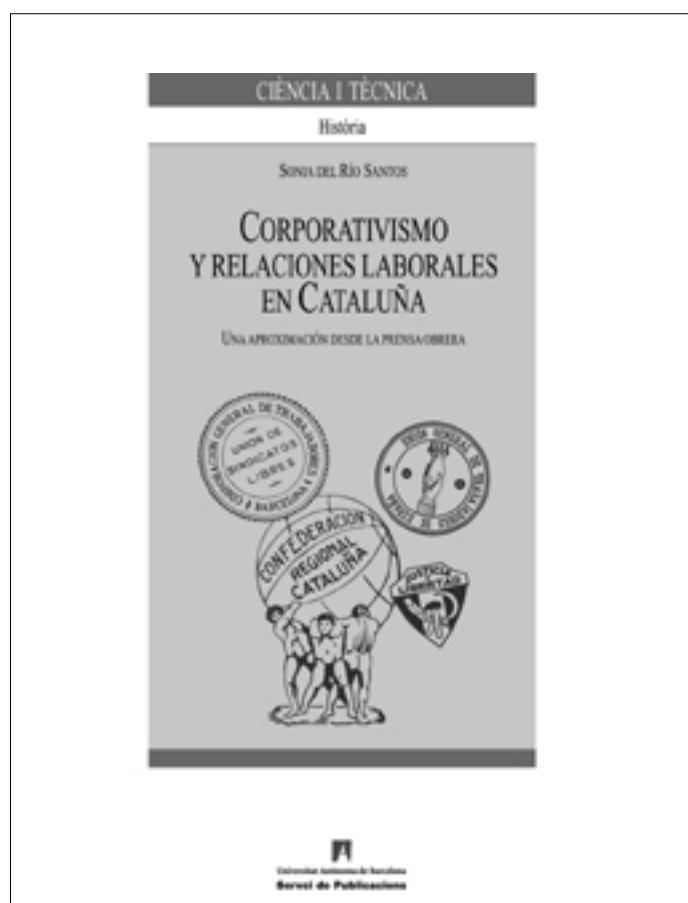
Tots els seus companys i companyes li desitgem una felicitat i tranquil·la jubilació, i que en pugui gaudir molts anys, almenys tants com els treballs.

Sonia del Río i la nova història política del moviment obrer

La lectura de tot bon llibre desperta una mena de diàleg entre autor i lector, la intensitat del qual s'incrementa quan les motivacions d'ambdós se situen en l'àmbit dels interessos professionals i personals més arrelats. En aquest cas, han estat diverses i variades les circumstàncies que han acolorit i intensificat el meu diàleg amb Sonia del Río, l'autora prematurament traspasada de *Corporativismo y relaciones laborales en Cataluña. Una aproximación desde la prensa obrera (1928-1929)* (Bellaterra, Servei de Publicacions, Universitat Autònoma de Barcelona, 2002). Òbviament, les reflexions que segueixen són fruit d'aquest bescanvi.

Cal plantejar, primer, que el llibre de Sonia del Río s'ha publicat quan la història del moviment obrer fa temps que ja no està de moda i quan l'espai d'actualitat més rabiosa en la història social és el de la història de les dones i el gènere o, fins i tot, el de la sociabilitat i les identitats col·lectives. Seria un error, però, concloure que aquest treball constitueix un retorn nostàlgic a la historiografia dels anys 1960-1970, o que manifesta els mateixos excessos que van marcar-la. Sonia del Río no cau mai en la confusió entre la història política de les organitzacions obreres i la història social dels treballadors, ni en la manca de distància ideològica respecte del tema, dues actituds que llavors eren habituals. Sonia del Río tampoc no ha considerat mai que el moviment obrer es va desenvolupar en una mena de campana de vidre aïllada i alhora aïllant i, al contrari, va saber escometre l'estudi de la política laboral catalana des d'una perspectiva que és global respecte del seu desenvolupament i en l'apreciació de les seves tensions o de la seva manca d'equilibri. El resultat és, doncs, un treball innovador a més de decisiu per al coneixement d'un tema i una etapa que no ha estat objecte de gaires investigacions.

En efecte, *Corporativismo y relaciones laborales en Cataluña* s'endinsa en un marc que l'autora descriu com a «sorral movedís» i en el qual les tensions entre el règim de Primo de Rivera—incloues les iniciatives de cara a una hipotètica perdurabilitat—i els seus opositors es van manifestar de manera especialment intensa. En efecte, el llibre duu el lector a considerar els darrers anys de la dictadura com l'inici d'una transició política. Amb aquesta percepció, cal anar, però, amb compte, ja que les principals distàncies entre aquesta transició i qualsevol altra posterior—especialment la del postfranquisme—rauen precisament en una intencionalitat projectiva de la qual protagonistes i esdeveniments van estar indubtablement mancats els anys 1927-1930. Però, des d'una consideració historiogràfica i, per tant, sols retroactiva, és evident que la transició entre la monarquia alfonsina i la república del 14 d'abril es va iniciar molt abans del que acostumen a suposar els llibres d'història i els memo-

rialistes polítics. Primo de Rivera va dimitir «borbonejat» el 28 de gener de 1930 i es va iniciar llavors l'anomenada «dictablanda» del general Berenguer. Però, des de 1925, hi va haver tot un seguit d'intents de normalització, afavorits pel mateix dictador, per tal de controlar el procés o rentar la cara al règim. Es prou coneguda la constitució del Directori Civil el 1925 i, fins i tot, la formació, el 1927, de l'Assemblea Nacional, una cambra consultiva que mai no va arribar a ser legislativa, i els projectes de l'anunciada Constitució de 1929. Molt menys coneguda és l'Organització Nacional Corporativa, que, impulsada el 1926 pel ministre Eduardo Aunós, pretenia regular el conjunt de les relacions laborals mitjançant el model dels Comitès de Patrons i Obrers. La intensitat de les respostes que les forces sindicals de Catalunya van formular davant aquesta política corporativa van afavorir el fracàs de la proposta, però van demorar el naufragi definitiu, com a mínim fins a la caiguda de Primo de Rivera i el subsegüent retorn de la CNT l'estiu de 1930.

Els Sindicats Lliures van jugar, com és obvi, a favor del corporativisme d'Aunós. Però, tot i haver estat marcats sempre per la seva reputació de «grocs», no sempre van estar —segons mostra

aquest estudi— al servei de la patronal i les autoritats, ni plenament enfrontats a l'exercici d'un obrerisme reivindicatiu. El que Sonia del Río mostra és que, juntament amb els sindicalistes, totalment identificats amb la política de la dictadura, n'hi va haver d'altres que van impulsar el funcionament gairebé autònom de les federacions i mutualitats obreres integrades en la Unió de Sindicats Lliures. Sense que el seu origen resulti desmentit, Del Río insisteix que els Sindicats Lliures es van beneficiar de la incorporació de les files de la CNT i van ocupar de manera progressiva l'espai sindical organitzat de Catalunya amb un funcionament reivindicatiu de contingut professional i gens revolucionari (van aconseguir atreure un contingent obrer aproximadament situat entre el 25 i el 30 % dels treballadors empleats). De fet, aquest exercici obrerista era una manera molt particular d'anar a un corporativisme que, com és obvi, no era ben bé el que havia postulat Aunós.

Tot i que històricament el paper de la UGT va resultar menys rellevant per la seva debilitat organitzativa i pel caràcter minoritari dels seus sindicats, Sonia del Río estableix també que els dirigents socialistes catalans van lluitar a dreta i esquerra per aconseguir un espai propi. El mitjà va ser, primer, l'acceptació de la política corporativa i, segon, una apel·lació força intel·ligible als treballadors del sector serveis, ja que es podia intuir que aquests serien els que menys s'identificarien amb les utopies dels obrers manuals que progressivament distingirien l'anarcosindicalisme militant de Catalunya la dècada següent, la dels anys trenta.

Un paper molt més destacat va ser el dels dirigents anarcosindicalistes. Tot i haver de bellugar-se des del 1924 en una claudestrinitat imposada pel règim, el sol fet que un triomf del corporativisme d'Aunós dificultaria un hipotètic retorn de la CNT va provocar importants discussions estratègiques que van ser afavorides per la falta de direcció política i la densitat de l'estructura grupal, que constituïa i constituïria la conforma-

ció bàsica del moviment llibertari. La conseqüència va ser, com és lògic, la progressiva diferenciació entre alternatives contraposades. Peiró es va oposar obertament al corporativisme laboral primoriverista. Pestaña —qui en aquells moments ja havia iniciat una lenta evolució personal que molts anys després el duria fins a la seva interpretació d'un sindicalisme polític— es va manifestar partidari d'una Unió de Militants, compatible amb la política d'Aunós i capaç de recompondre la relació entre sindicats únics i dirigents anarcosindicalistes. Es tractava de tot el que Pestaña i els seus seguidors consideraven indispensable perquè la CNT retornés a la vida pública. Al contrari, el que de moment guanyaria més adeptes va ser el suport a les conspiracions antiprimoriveristes. Des de la secretaria del reorganitzat Comitè Nacional de la CNT, Peiró va potenciar els contactes amb Sánchez Guerra, el cap de l'oposició conservadora a Primo de Rivera, i, per la seva banda, el Comitè Regional de la CNT catalana va fer el mateix des de Badalona amb militars i tècnics igualment opositors.

Com és obvi, les virtuts del llibre de Sonia del Río estan en els rendiments que es deriven d'uns plantejaments innovadors. Una utilització especialment intel·ligent —mai exclusivament textual— de les fonts periodístiques li permet establir que les forces de la política obrera sempre van actuar de manera interactiva en un teixit de relacions molt tenses: s'observaven per tractar d'inutilitzar-se després i ocupar, així, els espais que suposaven que es quedarien buits gràcies a l'intens foc creuat d'atacs, desautoritzacions i acusacions mútues. L'estudi mostra, doncs, l'evolució del conjunt de la política sindical i insisteix sobretot en el fet que cap sector obrer va actuar de manera aliena al complex joc d'aspiracions que la política social despertava en el conjunt de l'obrerisme i de la societat catalana.

Susana Tavera
Universitat de Barcelona

En record de la nostra companya M. Teresa Vives

El 19 de gener d'enguany ens va deixar la nostra ben-volguda companya M. Teresa Vives. Va ser un traspàs sobtat i inesperat. La M. Teresa i el seu marit anaven a celebrar el seu segon aniversari de casament a Caldes de Montbui, població propera a Sabadell, quan un cotxe que circulava en direcció contrària els va envestir i va acabar amb les seves vides.

La consternació a les escoles universitàries de Sabadell va ser considerable, i no cal dir l'impacte que va causar entre els companys de la Biblioteca.

Professors, alumnes i PAS no donaven crèdit al que havia passat. La M. Teresa havia treballat més de vint anys a la Biblioteca de Sabadell, primer a Empresarials i, més tard, en ajuntar-se en un sol edifici els fons bibliogràfics i l'EUEE i l'EUI, a la Biblioteca Universitària de Sabadell.

El profund coneixement de la Biblioteca que li havien donat els seus llargs anys d'experiència, i la seva preocupació per atendre els usuaris el millor possible en feien una persona amb professionalitat i diligència alhora que entranysable. Per als companys de feina, a més de tot això, i de ser la memòria de la Biblioteca, era l'amiga en qui poder confiar i en qui poder comptar, tant laboralment com personalment.

El record de la M. Teresa sempre estarà entre aquells que vam tenir el goig de conèixer-la, de compartir amb ella les penes i alegries que ens dóna la vida i tantes hores de feina i també algunes d'esbarjo, de participar dels seus sentiments i estats d'ànims i, sobretot, de gaudir de la seva amistat.

Àngels Carles
Biblioteca Universitària de Sabadell

L'aprenent de bibliòfil

Novetats al fons Antiquària de la UAB

Dues noves obres passen a formar part del fons Antiquària de la Universitat Autònoma de Barcelona, i en aquest cas vinculades a la història de la veterinària. La primera és una bibliografia de 1790 (Res XVIII/183) i la segona, un manual de 1794 (Res XVIII/229).

RODRÍGUEZ, Bernardo. *Catálogo de algunos autores españoles que han escrito de veterinaria, de equitación y de agricultura: contiene por orden cronológico el año y lugar de su impresión, las ediciones que se han hecho y un juicio imparcial del mérito de cada obra*. Madrid: Imprenta de Joseph Herrera, 1790. 87 p.

Es tracta d'una obra anònima que ha estat atribuïda a Bernardo Rodríguez, entre d'altres, per Palau i Sanz Egaña. D'acord amb el pròleg, l'autor sembla que fa l'obra per encàrrec del Marqués de Ca..., el qual discuteix amb M. Huzard –veterinari francès que participa en el capítol sobre veterinària en l'*Encyclopédie, ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers*– i posa en qüestió la producció bibliogràfica espanyola sobre veterinària, molt anterior a la francesa. Bernardo Rodríguez argumenta la important producció bibliogràfica espanyola sobre *albeiteria* i *manescalía*,¹ que malauradament no havia transcendit a la resta de països europeus com s'hauria pogut esperar. Hi havia, doncs, un gran desconeixement de les disciplines veterinàries espanyoles a l'Europa del XVIII, i Rodríguez, aprofitant aquesta mancança, contribueix de manera inesperada a l'elaboració de la que podem considerar la primera bibliografia veterinària espanyola –encara que parcialment comparteixi espai amb equitació i agricultura.

Pel que fa al contingut de l'obra, es tracta d'una bibliografia dividida en tres seccions: veterinària, equitació i agricultura, com queda indicat en el títol. Probablement, la incorporació de les obres es va fer utilitzant fonts originals i amb l'exemplar al davant. En les seccions d'equitació i agricultura, incorpora tant obres originals com traduccions. Seguint un ordre cronològic en cada disciplina, l'autor va fent observacions sobre el contingut de cada document, com també alguna crítica personal. No obstant això, es troba a faltar la citació bibliogràfica completa de l'obra que ajudi a identificar millor cada edició. Finalment, podem trobar tres índexs d'autors, un per a cada secció, que incorpora tanmateix el títol de les obres.

A B. Rodríguez se li atribueixen nombroses publicacions que sospitosament no va deixar signades –segons Sanz Egaña, per la persecució de S. Malats.² Es pot considerar un veterinari erudit i defenestrat de l'Espanya del moment, que simbolitza el trencament amb el passat i que va contribuir a promoure el nivell científic creant premis per estimular els estudis veterinaris sota el patronatge de la Sociedad Económica de Amigos del País.

ESTÉVEZ, Hipólito. *Elementos de veterinaria que se han de enseñar a los alumnos del Real Colegio de Veterinaria de Madrid: Exterior del caballo. Parte segunda*. Madrid: en la Imprenta de Benito Cano, 1794. 427 p.

Aquest llibre pertany a l'obra general del mateix títol publicada entre els anys 1793 i 1800 per Segimon Malats i Codina, basada en les obres de Claude Bourgelat. Està estructurada en nou volums: els dos primers són sobre anatomia i van ser impresos l'any 1793; dos més són sobre matèria mèdica, impresos entre 1795 i 1796; tres toms són sobre patologia, impresos entre 1797 i 1800, i els volums 5 i 6 tracten sobre l'anàlisi exterior del cavall i van ser publicats per Hipólito Estévez, company de Malats.

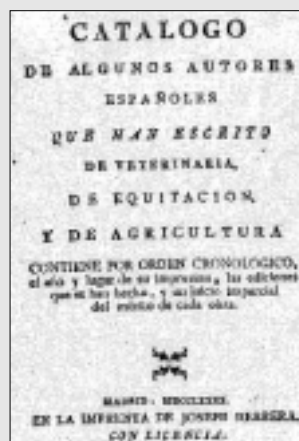
Estévez, l'autor del llibre que ens ocupa, posa de manifest en el pròleg la importància del tema tractat: «La importancia del conocimiento de las partes exteriores del animal para decidir por ellas las buenas ó malas qualidades internas que le acompañarán, y las ventajas que pueden sacarse de él para los usos de la vida ha sido y será siempre la que incline á muchos á preferir este ramo á los demás de que se compone la Veterinaria... No es, pues, extraño que haya merecido esta parte el que con tanto esmero escribiesen de ella los más sabios Veterinarios y aficionados al Arte».

Ambdues parts van ser editades l'any 1794 a Madrid per Benito Cano. La primera tracta sobre la bellesa i els defectes del quart anterior, de les dents i com saber l'edat, de la panxa i de les extremitats anteriors i posteriors, entre d'altres. La segona part (de la qual tenim l'original) conté explicacions sobre les proporcions geomètriques del cavall des de tres punts de vista diferents, i també recull altres temes, com l'alimentació, la conducció o com escollir un cavall.

Els llibres contenen dues làmines il·lustrades amb la curiositat que l'autor adverteix l'enquadrador, de forma explícita dins els preliminars, on s'han de col·locar; desgraciadament, el nostre exemplar està mancat d'aquests dos dibuixos.

Aquestes dues obres s'han de situar en el marc d'una Espanya emmirallada en la França enciclopedista, en la qual molts ensenyaments passen a reglamentar-se i estructurar-se amb criteri científic i docent. Concretament, el 1761 es comencen a regular els primers estudis de veterinària europeus a Lió i, pocs anys després, es funda l'Escola d'Alfort a París. Espanya, en sintonia amb aquest corrent, envia pensionats a la nova escola de la capital francesa: Bernardo Rodríguez el 1777-1780, i Segimon Malats i Hipólito Estévez el 1783. Els tres eren mariscals –denominació precedent a la de veterinari militar. El primer, de les Reales Caballerizas, i els altres sense càrrec. Malats i Estévez després d'Alfort van ampliar la seva formació sobre cria de cavalls i altres animals domèstics i d'economia rural en províncies d'Alemanya, Dinamarca i Anglaterra. Aquestes estades van influir en l'ulterior debat sobre la necessitat de reformar els ensenyaments de la veterinària peninsular. Per reial ordre, el 1788 es va ordenar la redacció d'un pla d'estudis per a la ubicació de dues escoles de veterinària a Còrdova i Madrid. Finalment, l'any 1793 es va poder crear la de Madrid, i també per reial ordre de Carles IV Malats va ser nomenat director i Estévez, subdirector.³

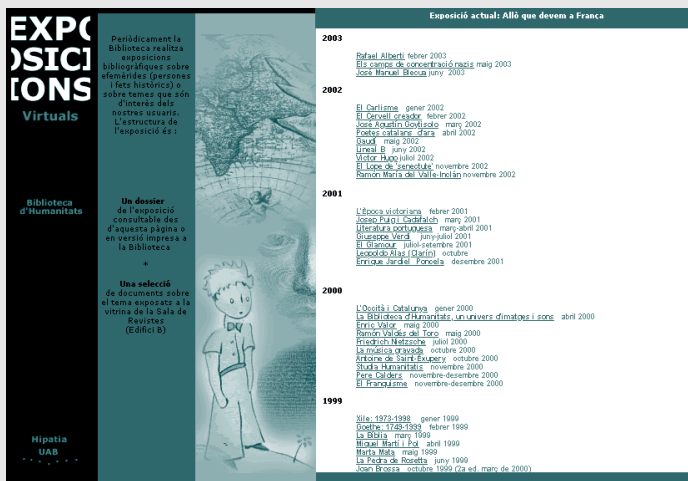
Vicenç Allué
Teresa Santos

1. Primeres denominacions de la veterinària en terres hispàniques: *albeiteria*, d'origen àrab i utilitzada a la Corona de Castella, i *manescalía*, d'origen germànic i utilitzada a la Corona d'Aragó.

2. Sanz Egaña, Cesáreo. *Historia de la veterinaria española: albeiteria, mariscaleria, veterinaria*. Madrid: Espasa-Calpe, 1941. P. 249.

3. Pérez García, José Manuel. «D. Segimundo Malats i Codina, il·lustre catalán fundador de la enseñanza veterinaria en España». A: V Jornadas Nacionales de Historia de la Veterinaria. Bellaterra: Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona/Col·legi Oficial de Veterinaris, 2000. P. 17-8.

Darreres exposicions

Algunes de les biblioteques de la UAB elaboren periòdicament el que s'anomenen exposicions bibliogràfiques, que es poden consultar a través d'Internet i sovint als expositors exteriors de cada seu. Són un intent de fer conviure el món de la imatge i el de la lletra; el de la biblioteca presencial i el de la virtual. Les temàtiques són diverses, però connecten per continguts amb els fons de cadascuna d'elles, i la tria té molt a veure amb fets informativament parlant vigents o històricament memorables.

Les podeu consultar a través de la pàgina principal de cada biblioteca, o bé a les adreces que us adjuntem:

Biblioteca d'Humanitats

Rafael Alberti

<http://hipatia.uab.es/exposicions/alberti/alberti.htm>

Els camps de concentració nazis

<http://hipatia.uab.es/exposicions/nazis/presentacio.html>

José Manuel Blecu

<http://hipatia.uab.es/exposicions/breus/blecu/jmblecu.htm>

Biblioteca de Ciències i Enginyeries

10 anys de la titulació de Bioquímica

<http://www.bib.uab.es/ciencias/expo/bioquimica.htm>

Professor Arthur C. Guyton

<http://www.bib.uab.es/ciencias/expo/guyton.htm>

Biblioteca de Ciències Socials

Jürgen Habermas: la sociologia crítica

<http://www.bib.uab.es/socials/bhabermas>

El Museu de la Biblioteca: els processos tècnics

a les biblioteques de la UAB abans de l'automatització

<http://www.bib.uab.es/socials/bbiblio.htm>

Els conflictes, ... la Pau - Mostra bibliogràfica

sobre gestió de conflictes i cultura de Pau

<http://www.bib.uab.es/socials/sereexpo.htm>

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

Mostra de llibres de text i manuals universitaris en llengua catalana

<http://www.blues.uab.es/gab-llengua-catalana/-Web-Mostra/portada.htm>

Exposició Terra i arbres: Artistes per la terra

<http://www.blues.uab.es/cultura/exp.htm#terra>

L'art com a excusa. Exposició d'escultures de Ricard Vaccaro

<http://www.blues.uab.es/cultura/exp.htm#vaccaro>

Viatge Interior. Exposició de pintures d'Antoni Miró

<http://www.blues.uab.es/cultura/exp.htm#miro27>

